

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

Protokolant: Andrzej Tracz

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2013 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa M. C.

przeciwko J. B.

o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone

I. uznaje za niedozwolone i zakazuje J. B. wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia wzorca umownego o nazwie: „Regulamin sklepu internetowego (...)” o treści: „Domniemywa się, że Użytkownik składając zamówienie zapoznał się z treścią Regulaminu i zaakceptował postanowienia w nim zawarte.”;

II. zasądza od pozwanego J. B. na rzecz powoda M. C. kwotę 120,00 (sto dwadzieścia) złotych tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

III. zasądza od pozwanego J. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 600,00 (sześćset) złotych tytułem opłaty sądowej od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony z mocy prawa;

IV. zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego J. B..

SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

XVII AmC 4149/12

UZASADNIENIE

Powód M. C. pozwem z dnia 18 maja 2012 roku, skierowanym przeciwko J. B. wniósł o uznanie za niedozwolone i zakazanie wykorzystywania w obrocie z konsumentami postanowienia zamieszczonego we wzorcu umowy o nazwie „Regulamin sklepu internetowego (...)” o treści: „Domniemywa się, że Użytkownik składając zamówienie zapoznał się z treścią Regulaminu i zaakceptował postanowienia w nim zawarte”.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., ponieważ jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów.

Powód wskazał również, że klauzula o treści tożsamej z klauzulą zakwestionowaną w niniejszym pozwie była uznawana przez SOKiK za niedozwoloną.

(pozew, k. 2).

Pozwany J. B. uznał powództwo i wniósł o nieobciążanie pozwanego kosztami postępowania.

(odpowiedź na pozew, k. 13).

Sąd Okręgowy ustalił co następuje:

W ewidencji rejestru Regon Głównego Urzędu Statystycznego widnieje wpis (...) J. B. jako osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą zgłoszoną do ewidencji działalności prowadzonej przez Prezydenta Miasta P..

J. B. prowadzi działalność w zakresie wydawania książek.

(dowód: odpis z rejestru REGON GUS z dnia 29.04.2012r., k. 8).

W ramach prowadzonego sklepu internetowego, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcem umowy o nazwie „Regulamin sklepu internetowego (...)”, który zawierał zakwestionowane postanowienie o następującej treści: „Domniemywa się, że Użytkownik składając zamówienie zapoznał się z treścią Regulaminu i zaakceptował postanowienia w nim zawarte”.

(dowód: wzorzec „Regulamin sklepu internetowego (...)”, k. 5).

Pozwany zmienił stosowany regulaminu i złożył dowód w postaci wydruku ze strony internetowej.

(dowód: „Regulamin sklepu internetowego (...)”, k. 14).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie niekwestionowanych wzajemnie twierdzeń Stron oraz dokumentów zgromadzonych w toku postępowania sądowego.

Powyższy materiał dowodowy z uwagi na wzajemną spójność i logiczność na podstawie art. 230 k. p. c. uznano za wiarygodny.

Sąd Okręgowy w Warszawie zważył co następuje:

Roszczenie powoda zasługuje na uwzględnienie.

Co do zasady art. 213 § 2 k.p.c. stanowi, że sąd jest związany uznaniem powództwa, chyba że uznanie jest sprzeczne z prawem lub zasadami współżycia społecznego albo zmierza do obejścia prawa. Uznanie powództwa, regulowane w przytoczonym przepisie, jest w swej istocie oświadczeniem woli pozwanego i wywołuje nie tylko skutki procesowe, lecz także materialnoprawne. W sprawach o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone sąd nie może wydać wyroku tylko na podstawie uznania powództwa. Każde powództwo wymaga każdorazowo oceny przesłanek wymienionych w art. 385¹ k.c. i to niezależnie od tego, czy postanowienia wzorców umów uznanych za niedozwolone zostały wpisane do rejestru prowadzonego przez Prezesa UOKiK.

Mimo wpisania do rejestru postanowień wzorców umowy uznanych za niedozwolone, dopuszczalne jest wytoczenie powództwa przeciwko innemu przedsiębiorcy stosującemu takie same lub podobne postanowienia wzorca, jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ § 2 k.p.c. (por. uchwała SN z 7 października 2008r. sygn. akt III CZP 80/08).

Zakwestionowane postanowienie umowne podlega w całości ocenie w aspekcie przesłanek określonych art. 385¹ k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c. uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania z konsumentami wymaga spełnienia łącznie kryteriów:

- nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem, czyli zostało narzucone konsumentowi,
- ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki pozostają w sprzeczności z dobrymi obyczajami,

- ukształtowane w ten sposób prawa i obowiązki rażąco naruszają interesy konsumenta,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron.

Bezsporne jest, że pozwany stosował w obrocie z konsumentami wzorzec o nazwie „Regulamin”, a wobec tego postanowienie z tego wzorca umownego nie było uzgadniane indywidualnie z konsumentami.

Postanowienie umowne nie dotyczyło głównych świadczeń stron w umowie, którymi w niniejszej sprawie były:

ze strony pozwanej – realizacja złożonego za pośrednictwem strony internetowej zamówienia,

ze strony konsumenta – zapłata ceny za zakup produktu.

Przekładając powyższe na realia niniejszej sprawy należy stwierdzić, że przedmiotowe postanowienie wzorca umowy zawiera w sobie domniemanie, że klient pozwanego, który chce zawrzeć z nim umowę sprzedaży w rozumieniu art. 535 k.c., zapoznał się składając zamówienie regulamin i zaakceptował jego treść. Jak wynika z treści art. 384 § 1 i 4 k.c., ustalony przez jedną ze stron wzorzec umowy, w szczególności ogólne warunki umów, wzór umowy, regulamin, wiąże drugą stronę, jeżeli został jej doręczony przed zawarciem umowy, jeżeli jednak jedna ze stron posługuje się wzorcem umowy w postaci elektronicznej, powinna udostępnić go drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności.

Wzorce umowne są najczęściej formułowane w postaci dokumentów sporządzonych na piśmie. Jednak w obrocie cywilnoprawnym coraz częściej używane są wzorce w postaci elektronicznej. Celem zapewnienia adherentowi w takich przypadkach odpowiednich warunków dla uzyskania informacji o treści wzorca, przepis art. 384 § 4 k.c. przewiduje szczególne obowiązki strony, która posługuje się wzorcem umownym w postaci elektronicznej. Każdy taki podmiot powinien udostępnić taki wzorzec drugiej stronie przed zawarciem umowy w taki sposób, aby mogła ona wzorzec ten przechowywać i odtwarzać w zwykłym toku czynności. Moc wiążąca wzorca w postaci elektronicznej uzależniona jest więc od jego dostarczenia drugiej stronie w szczególny sposób. Istotna jest trwałość udostępnienia, którą należy rozumieć jako uniemożliwienie ingerencji w jego treść (integralność tekstu) oraz zapewnienie możliwości jego przechowania i odtwarzania (w zwykłym toku czynności, a więc bez konieczności posiadania szczególnych kwalifikacji i specjalistycznego sprzętu), przez cały czas, jaki jest konieczny dla ochrony praw adherenta. W związku z tym przyjmuje się, że takich gwarancji nie daje udostępnienie wzorca umownego na stronie www, natomiast za spełniające wymogi należy uznać przesłanie drugiej stronie wzorca pocztą elektroniczną albo zapisanego na takich nośnikach danych elektronicznych, jak dyskietka lub płyta CD (por. Z. Gawlik, A. Janiak, A. Kidyba, G. Kozieł, A. Olejniczak, A. Pyrżyńska, T. Sokołowski, Komentarz do art. 384 kodeksu cywilnego (Dz.U.64.16.93), Tom III. Zobowiązania – część ogólna, LEX 2010, T. Szczurowski, Udostępnienie wzorca umowy w postaci elektronicznej, PPH 2005, Nr 7, s. 36).

Elektroniczny sposób udostępnienia wzorca umowy powinien spełniać przede wszystkim przesłanki realnej możliwości łatwego zapoznania się z nim. Natomiast z uwagi na specyfikę informacji elektronicznej musi umożliwiać przechowywanie go i wielokrotne odtwarzanie. Przyjmuje się, że wystarcza sama możliwość odtwarzania, bez konieczności wydrukowania tekstu. Obojętna jest okoliczność, czy wzorzec zostanie przeczytany przez adherenta. Istotna jest wyłącznie kwestia doręczenia wzorca, a nie tego, czy skorzystano z możliwości zapoznania się z jego postanowieniami. Nie zmienia to jednak faktu, że w odniesieniu do konsumentów – jak wskazano powyżej – gwarancji określonych w art. 384 § 4 k.c. nie daje udostępnienie wzorca umownego na stronie www, jak to uczynił pozwany, ale powinien być przesłany drugiej stronie (konsumentowi) pocztą elektroniczną lub zapisany na odpowiednich nośnikach danych elektronicznych.

Ponadto trzeba zwrócić uwagę na kategorie domniemań: faktyczne (art. 231 k.p.c.) i prawne (art. 234 k.p.c.), do których uprawniony jest sąd, o czym przekonuje treść art. 231 k.p.c. Domniemania mogą być obalone, gdy ustawa tego nie wyłącza, to domniemanie zawarte w regulaminie, gdyby można byłoby je uznać za skuteczne, zobowiązany byłby obalić konsument. Jak jednak stanowi art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego

wywodzi skutki prawne. Ponieważ to podmiot posługujący się wzorcem umowy ma wzorzec ten udostępnić w sposób przewidziany prawem, zatem nie może ulegać wątpliwości, że to na tym podmiocie spoczywa ciężar udowodnienia tej okoliczności, a więc że wzorzec umowy udostępnił konsumentowi zgodnie z zasadami wynikającymi z art. 384 k.c., w szczególności z § 4 tego artykułu. Tymczasem w kwestionowanym zapisie pozwany w sposób sprzeczny z prawem przerzuca ciężar dowodu na kontrahenta, obciążając go obowiązkiem, który nie wynika z przepisów prawa, a więc obowiązkiem obalenia domniemania wynikającego z tej klauzuli. Innymi słowy, naruszając dobre obyczaje i w sposób rażący interesy konsumentów, wykorzystując jego „słabszą” pozycję kontraktową zwalnia siebie z ustawowego obowiązku, przerzucając ten obowiązek na konsumenta. Takie rozwiązanie jest sprzeczne z przepisami prawa oraz dobrymi obyczajami, o których była mowa powyżej, a także rażąco narusza słuszne interesy konsumenta.

Mając powyższe na uwadze Sąd stwierdził, iż przedmiotowe postanowienie stanowi klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz zakazał jej wykorzystywania w obrocie z konsumentami - art. 479⁴² k.p.c.

O obciążeniu pozwanego opłatą stałą od pozwu orzeczono na podstawie art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust 1 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. z 2005r., Nr 167, poz. 1398).

Nie ma zastosowania w niniejszej sprawie art. 104 k.p.c. albowiem nie została zawarta ugoda w niniejszym procesie. Ponadto zawarcie ugody w sprawach o uznanie wzorca za niedozwolone jest niedopuszczalne w toku postępowania (art. 479⁴¹ k.p.c.).

Zgodnie z art. 98 § 3 w związku z art. 99 k.p.c., do niezbędnych kosztów procesu strony reprezentowanej przez radcę prawnego zalicza się wynagrodzenie, jednak nie wyższe niż stawki opłat określone w odrębnych przepisach i wydatki jednego radcy prawnego, koszty sądowe oraz koszty nakazanego przez sąd osobistego stawiennictwa strony. Stosownie zaś do art. 109 § 2 zdanie drugie k.p.c., przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego radcą prawnym sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Stawki opłat za czynności radców prawnych, o których mowa w art. 98 § 3 k.p.c. określa rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu. Według § 2 tego rozporządzenia podstawę zasądzenia opłaty, stanowią stawki minimalne określone w rozdziałach 3-4, przy czym opłata ta nie może być wyższa niż sześciokrotna stawka minimalna ani przekraczać wartości przedmiotu sprawy.

Z analizy rozdziału 2 rozporządzenia wynika, że Sąd zasądzając opłatę za czynności radcy prawnego z tytułu zastępstwa bierze pod uwagę (i) niezbędny nakład pracy pełnomocnika (ii) a także charakter sprawy i (iii) wkład pracy pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Podstawę zasądzenia opłaty stanowią stawki minimalne, które podlegają ocenie Sądu po kątem okoliczności wymienionych w §2 ust. 1 rozporządzenia i mogą powodować wzrost opłaty do sześciokrotnej stawki minimalnej. Rozporządzenie nie wprowadza zakazu obniżenia stawki minimalnej, jeżeli uzasadniają jej obniżenie okoliczności z §2 ust. 1 rozporządzenia. Możliwość obniżenia stawek minimalnych przez Sąd przy zaistnieniu okoliczności z art. §2 ust. 1 rozporządzenia jest potwierdzona §3 rozporządzenia. Skoro sam radca prawny w umowie może przyjąć niższe stawki, gdy przemawiają za tym określone okoliczności, to Sąd dokonując oceny kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (koszty procesu) ma prawo zweryfikować należne wynagrodzenie pełnomocnika (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 26 stycznia 2011 r. IV CZ 99/10).

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że w niniejszej sprawie zasadne jest zastosowanie art. 102 k.p.c.

Obciążenie strony przegrywającej zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu (art. 98 k.p.c.), całością lub nawet tylko częścią kosztów procesu może w okolicznościach konkretnej sprawy pozostawać trudne do pogodzenia z poczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Z tego względu ustawodawca przewidział specjalne

unormowanie pozwalające nie obciążać strony przegrywającej obowiązkiem zwrócenia przeciwnikowi całości lub części kosztów. Ideę tę urzeczywistnia wyrażona w przepisie art. 102 k.p.c. zasada słuszności.

Artykuł 102 k.p.c. nie konkretyzuje w żaden sposób pojęcia wypadków szczególnie uzasadnionych. Ocena, czy taki wypadek rzeczywiście zachodzi, pozostawiona została uznaniu sądu. W niniejszej sprawie klauzula jest typowa, pełnomocnik nie poniósł dużego nakładu pracy (łącznie cztery strony pisma) i nie przyczynił się do wyjaśnienia sprawy (zacytowano treść art. 385¹ k.c.) (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 5 grudnia 2012 r. VI Acz 2223/12).

Stronie powodowej przyznano koszty wynagrodzenia radcy prawnego należne stosownie do § 2 ust. 1 i 2 w zw. z §14 ust. 3 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) w wysokości 120,00 zł.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym zarządzono zgodnie z art. 479⁴⁴ k.p.c. Koszt publikacji należy do kosztów procesu i obowiązek publikacji jest konsekwencją wydania wyroku niezależnie jakiej treści (uznającego bądź nieuznającego danego postanowienia wzorca umowy za niedozwolone). Poniesienie kosztów publikacji przez stronę przegrywającą pozostaje poza przebiegiem procesu, w tym okoliczności które go wywołały. Stosowanie spornego zapisu regulaminu było faktem i rejestr klauzul niedozwolonych prowadzony przez Prezesa UOKiK ma stanowić źródło wiedzy dla innych przedsiębiorców.

SSO Jolanta de Heij - Kaplińska